

Становище

от проф. д-р Кристиан Стоянов Хаджиев, НБУ, Департамент „Администрация и управление“, професионално направление 3.7 „Администрация и управление“, научна специалност 05.02.20 „Социално управление“

Относно: дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен **„доктор“**, област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, по професионално направление 3.7. Администрация и управление, по научна специалност „Организация и управление извън сферата на материалното производство (Публична администрация)“.

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 259/20.03.2025 г. на Ректора на СА „Д. А. Ценов“ - Свищов.

Автор на дисертационния труд: Рафаел Рьотингер – докторант в докторска програма „Организация и управление извън сферата на материалното производство“ (Публична администрация)

Тема на дисертационния труд: *„Управление на сигурността на публични спортни събития (по примера на футболните стадиони в Германия)“*

Научен ръководител: доц. д-р Евелина Парашкевова-Великова и доц. д-р Христо Сирашки

Становището е изготвена съобразно Закона за развитие на академичния състав на Република България, Правилника за прилагането на този закон и Наредбата за развитието на академичния състав на СА „Д. А. Ценов“ - Свищов.

1. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Рецензияният дисертационен труд се състои от 337 страници и включва четири глави, увод, заключение, библиографска справка и 2 приложения. Основният текст е 282 страници и съдържа 5 таблици и 11 фигури. Обособени са 17 страници приложения, свързани с изследването в дисертационния труд, където са представени използваните методологически инструменти – въпросника за структурираните интервюта и въпросника за анализ на практиките за управление на сигурността на публичните спортни събития. В подкрепа на изложението са включени 321 литературни източника.

Представеният дисертационен труд е посветен на изключително **актуален и слабо проучен въпрос**, свързан с **динамиката на публично-частната сигурност** при провеждане на спортни събития. **Предмет на изследването** са оперативните решения на мениджърите по сигурността по отношение на разпределението на ресурсите, реакцията на заплахите и междуведомствената координация по време на действителни инциденти в областта на сигурността. **Основната цел** на изследването е да се определят **оптимални рамки за публично-частно сътрудничество** в областта на сигурността чрез

анализ на операциите на Евро 2024 на 10 германски стадиона. **Основната изследователска теза** е, че сигурността на стадионите е в непосредствена зависимост от институционалните механизми, които регулират публично-частното сътрудничество. В дисертационния труд **систематично се анализират четири ключови хипотези**, като адекватно се прилага хибриден изследователски подход, базиран на четири различни качествени и количествени стратегии. По този начин изследването генерира знания относно стратегическото съгласуване, възникващите заплахи, регулаторния надзор и интегрирането на историческите уроци.

Изследователската методология е в пълен синхрон с основната цел и формулираните изследователски задачи. Налице е ясна декомпозиция на методологическите инструменти по линия на изследователските задачи, което гарантира постигането на основната изследователска цел. Разработен е адаптиран инструментариум за целите на изследването.

Напълно приемам този подход към разработване на изследователската методология. Той е добре аргументиран и логичен. От една страна пределно ясно показва връзката и логическата линия на дисертационния труд по отношение на „цели-методики-резултати“, а от друга гарантира прецизността на изследването и релевантността на получените резултати.

В този контекст съдържащите се в дисертационния труд постановки, идеи и предложения имат и практико-приложен характер.

Дисертационният труд е **балансиран**, разглежданите въпроси са изложени в тяхната логическа последователност и обвързаност, стилът на изложението е научен, техническото оформление е отлично.

Целта и задачите са обвързани и състоятелни и напълно съответстват на темата на дисертационния труд. Правилно е формулиран основния научен проблем, като са определени точно неговите граници. Ясно и конкретно са посочени изследователските задачи, обекта, предмета и основната теза на изследването. Разработена е методика, която е напълно достатъчна за постигане на целите на изследването. Уточнени са понятията и термините, които са използвани в дисертационния труд.

Използваната литература е максимално близка до темата на дисертационния труд и дава достатъчно пълна картина за състоянието на изследвания проблем. Литературните източници са подредени, съгласно изискванията на възприетите стандарти.

Докторантът анализира и систематизира значителен обем литературни източници по темата, които са цитирани коректно в текста. Направена е собствена критична интерпретация на изложените в тях тези.

Текстът е сполучливо онагледен с таблици и фигури, които съществено допринасят за неговото разбиране. Резултатите от научното изследване са изложени ясно, логично и разбираемо.

От казаното дотук стигам до заключението, че пределната яснота на докторанта по посочените по-горе въпроси, е една от предпоставките за високото качество на целия дисертационен труд.

2. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

В съответствие с формулираната цел и детайлно изведените задачи е изградена структурата на дисертационния труд.

Уводът на дисертационния труд съдържа всички необходими „реквизити“: убедителна обосновка на проблема и неговата значимост; ясни и точни формулировки на целта и изследователските задачи; на обекта и предмета на изследването; изследователската теза и хипотези; аргументация на избора на изследователски подходи и методи. Идентифицирани са условностите, при които е провеждано самото изследване.

В първа глава, на базата на критичен теоретичен анализ и литературен обзор докторантът изяснява фундаменталните концептуални измерения, области на приложение и релации, свързани с управлението на сигурността. Анализирани са стратегиите за управление на сигурността. Фокусът се поставя върху *структурираното сътрудничество* между публичните и частните участници в сферата на сигурността, като се идентифицират три основни нива: 1. Неформално сътрудничество и ad hoc взаимодействия; 2. координация - формализирани, но независими оперативни структури; 3. сътрудничество - напълно интегрирани рамки за сигурност. На тази база са обобщени и анализирани основните предизвикателства, които дестабилизируют партньорствата в областта на сигурността, като са формулирани конкретни препоръки за преодоляване на конфликтите в ролите и комуникационните бариери. Изводът, който се налага е, че са необходими *ясни регулаторни рамки и механизми за оперативна интеграция в публично-частните партньорства в областта на сигурността*.

В глава първа на дисертационния труд се поставя основата на авторовото изследване по темата, като се анализират методологиите за управление на сигурността, които се основават на криминологията, анализа на риска и науката за управление (включително ефективно управление на рутинните дейности, теория за рационалния избор и социалния контрол).

От *първа глава* става ясна степента на разработеност на изследователския проблем и се формира теоретичната база, въз основа на който докторантът извежда основната научно-изследователска теза. Изводите, до които достига докторантът са резонни, подкрепени със солидна аргументация. Изследването в първа глава е много задълбочено и представлява необходимата основа за разработване на методологията на емпиричното изследване.

Във *втора глава* докторантът представя и аргументира *стратегическите измерения на сигурността в публичния сектор, с фокус върху концепцията за национална сигурност и спорт в Германия*. За разлика от други европейски модели, които приемат предимно репресивни мерки, германската политика съчетава прилагането на мерки за сигурност със социално-педагогическа намеса чрез задължителни проекти за феновете. Анализират се спецификите на правните рамки, които регламентират сигурността на стадионите, като се прави разлика между превантивни и репресивни мерки във федералната система на Германия. Законът за превенция на опасностите дава възможност за предприемане на краткосрочни защитни мерки, докато превантивната наказателна защита съчетава възпиране с правоприлагане. Изследва се еволюцията на Националната концепция за спорт и безопасност през призмата на новите технологии за наблюдение и протоколите за събиране на данни, които изискват особен контрол, като правните рамки трябва да определят приемливи ограничения на неприкосновеността на личния живот в услуга на целите на сигурността. Иновациите, които заемат централно място в реформата, включват усъвършенствани протоколи за мрежов диалог, стандартизирани изисквания за квалификация чрез сертифициране на електронно обучение QuaSOD и усъвършенствани механизми за координация между заинтересованите страни в областта на сигурността. Идентифицирани са основните фактори, които оказват влияние върху сигурността на стадионите: Структурно проектиране и инфраструктура, които определят контрола върху тълпата и евакуацията; Координация на публично-частната сигурност, която осигурява намаляване на риска чрез сътрудничество; Поведенчески рискови фактори, тъй като футболната култура толерира девиантно поведение, а историческите връзки със субкултури засилват териториалността; Управление на тълпата и предотвратяване на конфликти, които се справят с рискове като пренаселеност и злоупотреба с наркотици чрез структурирана

полицейска дейност; Дефицити на доверие и комуникация, тъй като напрежението между полицията и феновете налага прозрачно прилагане на закона.

В *трета глава* на дисертационния труд, на базата на емпирично изследване, докторантът анализира практиките за осигуряване на сигурност на публични спортни събития. При конструирането на методиката докторантът се базира на известни подходи, които включват комплекс от инструменти, модели и техники спрямо конкретните цели и задачи. В основата на методологията е интегрирането на качествени и количествени изследователски техники: систематичен преглед на литературата, интервюта с експерти, количествено проучване и четири проучвания на казуси. **Изводът**, който се налага е, че използваният инструментариум е адекватен за извличането на подробни данни, необходими за постигане на целта и изпълнението на задачите на дисертационния труд.

Непосредствен резултат от изследването е, че модерните модели за управление на сигурността на публични спортни събития изискват: стандартно оборудване и правила за обучение; по-добри комуникационни системи; ясни роли на публичния и частния сектор в областта на сигурността; внимателно използване на технологиите; актуализирани правила за квалификация; справедливо разпределение на разходите.

В *четвърта глава* на базата на детайлен анализ на конкретни случаи на кризи в областта на сигурността се разработва **адаптирана концептуална рамка за публично-частно сътрудничество**, която интегрира и оптимизира действието на вътрешните и външните фактори при управлението риска в контекста на футболни събития, в условията на динамична среда за сигурност. Извършената обработка на информацията показва недвусмислено наличието на собствен принос при събирането и анализирането на емпиричните данни.

Изводът, който се налага е, че докторантът показва не само умения за изследване на обекти, проблемни ситуации, релевантни положения, обосновка и систематизация на класификации, но и ясно открояване и **аргументирана научна защита** на своите тези. Непосредствените резултати от изследването се интерпретират въз основа на детайлна качествена аргументация и обосновка през призмата на публичното управление.

В **заклучението**, авторът анализира и предлага адекватни решения на изследваните проблеми, като систематизира и обобщава препоръките към социалната и организационната практика. Представени са ограниченията на изследването и основните приноси. Очертани са насоки за бъдещи изследвания.

Резултат на дисертационното изследване: потвърждаване на формулираната основна изследователска теза.

3. Описание на научните и научно-приложни приноси

В дисертационния труд се съдържат редица постановки, идеи и предложения, които могат да се оценят като приноси с **научно-приложен характер** в контекста на анализа и синтеза на съществуващото научно познание в областта, относно критерия Обогатяване на съществуващите научни знания. Приемам изцяло претенциите на докторанта към изведените **четири приноса**. Списъкът на приносите е съставен правилно и отразява обективно постигнатите от докторанта научни резултати. Приносните моменти в дисертацията показват, че докторантът притежава задълбочени познания в изследваната научна област и е способен да провежда самостоятелно научно изследване и да интерпретира логично резултатите от него.

4. Въздействие на дисертационния труд върху външната среда

В подкрепа на своите изследвания и като израз на публичност на идеите си, докторантът представя списък от **шест публикации**, като едната е **в съавторство**. Те са

публикувани в реномирани специализирани научни издания, което свидетелства, че непосредствените резултати от дисертационното изследване са достъпни до професионална аудитория. Всички те отразяват конкретни аспекти на изследователската работа на докторанта и осигуряват необходимата публичност.

Може да се направи изводът, че публикациите са достатъчни както в количествено отношение, така и от гледна точка на качеството. На практика те надвишават минималните национални изисквания.

5. Оценка на автореферата

Представеният автореферат на български е в обем от 49 страници, а на английски – 40 стр. Той отразява коректно съдържанието на дисертационния труд. В него в синтезиран вид са изложени основни моменти от дисертацията: обща характеристика; структура и съдържание на четирите глави, тезата, обекта и методологията на научното изследване, както и постигнатите теоретико-методологични и емпирични резултати; научни приноси; публикации по въпросите на дисертационния труд, декларация за оригиналност и като такъв отговаря на изискванията.

6. Критични бележки, препоръки и въпроси

Нямам критични бележки по изложението на идеите, постановките и непосредствените резултати в дисертационния труд. Препоръчвам на докторанта да го публикува под формата на книга.

7. Заключение

Представеният дисертационен труд показва, че авторът притежава задълбочени знания в изследваната от него проблематика – познава и анализира литературата по темата, може да формулира изследователски проблеми, да систематизира класическите и новите теории и концепции, да конструира изследователски апарат, да провежда емпирично изследване и да обосновава предложения за подобрене на съществуващата практика. Темата на дисертационния труд е актуална и значима в научен и практико-приложен аспект. Дисертацията е напълно завършено научно и практико-приложно изследване, което отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав, Правилника за неговото приложение, както и на вътрешната нормативна база на СА „Д. А. Ценов“ - Свищов за присъждане на образователна и научна степен „доктор“. В своето изследване докторантът показва, че притежава възможности за провеждане на *самостоятелно научно изследване и получаване на конкретни научни и научно-приложни резултати и приноси.*

Всичко това ми дава основание да дам **положителна оценка на дисертационния труд** и да предложа на уважаемите членове на научното жури да вземат решение за **присъждане на образователната и научна степен „доктор“ на Рафаел Рьотингер по научна специалност „Организация и управление извън сферата на материалното производство (Публична администрация)“ в професионално направление 3.7 „Администрация и управление“.**

София,
31, март 2025 г.

Подпис:

/проф. д-р Кристиян Хаджиев/